Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

11. juni 2020*

»Præjudiciel forelæggelse – intellektuel og industriel ejendomsret – ophavsret og beslægtede rettigheder – direktiv 2001/29/EF – artikel 2-5 – anvendelsesområde – brugsgenstand – begrebet »værk« – ophavsretlig beskyttelse af værker – betingelser – et produkts form, som er nødvendig for at opnå et teknisk resultat – foldecykel«

I sag C-833/18,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af tribunal de l'entreprise de Liège (retten i handels- og erhvervsretlige sager i Liège, Belgien) ved afgørelse af 18. december 2018, indgået til Domstolen den 31. december 2018, i sagen

SI,

Brompton Bicycle Ltd

mod

Chedech/Get2Get,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, E. Regan, og dommerne I. Jarukaitis, E. Juhász (refererende dommer), M. Ilešič og C. Lycourgos,

generaladvokat: M. Campos Sánchez-Bordona,

justitssekretær: fuldmægtig M. Longar,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 14. november 2019,

efter at der er afgivet indlæg af:

– SI og Brompton Bicycle Ltd ved avocats B. Van Asbroeck, G. de Villegas og A. Schockaert,

– Chedech/Get2Get ved abogado A. Marín Melgar,

– den belgiske regering ved M. Jacobs, C. Pochet og J.-C. Halleux, som befuldmægtigede,

– den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget,

* Processprog: fransk.

– Europa-Kommissionen ved É. Gippini Fournier og J. Samnadda, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 6. februar 2020,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet (EFT 2001, L 167, s. 10).

2 Denne anmodning er blevet indgivet inden for rammerne af en sag mellem på den ene side SI og Brompton Bicycle Ltd (herefter samlet »Brompton«) og på den anden side Chedech/Get2Get (herefter »Get2Get«) angående et søgsmål om krænkelse af ophavsret anlagt mod sidstnævnte.

Retsforskrifter

Folkeretten

Bernerkonventionen til værn for litterære og kunstneriske værker

3 Artikel 2 i Bernerkonventionen til værn for litterære og kunstneriske værker (Parisakten af 24.7.1971), som affattet efter ændringen af 28. september 1979 (herefter »Bernerkonventionen«), bestemmer i nr. 1) og 7):

»1) Udtrykket »litterære og kunstneriske værker« omfatter enhver frembringelse på det litterære, videnskabelige og kunstneriske område, udtryksmåden eller udtryksformen, såsom […] tegninger […]; brugskunst […];

[…]

7) […] [L]andene [i unionen til værn for ophavsmændenes rettigheder til deres litterære og kunstneriske værker, der er indført ved Bernerkonventionen] [kan] i deres lovgivning bestemme, i hvilket omfang deres love skal anvendes på brugskunst og industrielle mønstre og modeller, såvel som de betingelser, under hvilke sådanne værker, mønstre og modeller skal nyde beskyttelse. Værker, som i hjemlandet udelukkende beskyttes som mønstre og modeller, har i et andet unionsland kun ret til den særlige beskyttelse, som i det pågældende land ydes mønstre og modeller. Dersom en sådan særlig beskyttelse ikke ydes i det pågældende land, skal sådanne værker dog beskyttes som kunstværker.«

WIPO-traktaten om ophavsret

4 Verdensorganisationen for Intellektuel Ejendomsret (WIPO) vedtog den 20. december 1996 i Genève WIPO-traktaten om ophavsret, som er blevet godkendt på Det Europæiske Fællesskabs vegne ved Rådets afgørelse 2000/278/EF af 16. marts 2000 (EFT 2000, L 89, s. 6), og som trådte i kraft for så vidt angår Den Europæiske Union den 14. marts 2010 (EUT 2010, L 32, s. 1).

5 Artikel 1 i WIPO-traktaten om ophavsret med overskriften »Forbindelsen med Bernerkonventionen« bestemmer i stk. 4:

»De kontraherende parter skal iagttage artikel 1 til 21 i og tillægget til Bernerkonventionen.«

6 Denne traktats artikel 2 bestemmer:

»Den ophavsretlige beskyttelse omfatter udtryksformer, men ikke idéer, procedurer, metoder eller matematiske begreber som sådanne.«

EU-retten

Direktiv 2001/29

7 Artikel 2-5 i direktiv 2001/29 fastlægger ophavsmændenes enerettigheder for så vidt angår reproduktion, overføring og spredning af deres værker.

8 Direktivets artikel 9 med overskriften »Fortsat anvendelse af andre retlige bestemmelser« bestemmer:

»Dette direktiv berører ikke bestemmelser vedrørende især patentret, varemærker, mønsterrettigheder […]«

Forordning (EF) nr. 6/2002

9 Artikel 8 i Rådets forordning (EF) nr. 6/2002 af 12. december 2001 om EF-design (EFT 2002, L 3, s. 1) med overskriften »Design, der er bestemt af deres tekniske funktion, samt design for sammenkoblinger« bestemmer følgende i stk. 1:

»Et [EU-]design kan ikke opretholdes for de elementer af et produkts udseende, der alene er bestemt af produktets tekniske funktion.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

10 Brompton, der er et selskab i henhold til engelsk ret, hvis grundlægger er SI, markedsfører en foldecykel, der siden 1987 er blevet solgt i sin aktuelle form (herefter »Brompton-cyklen«).

11 Brompton-cyklen, som er kendetegnet ved at kunne foldes i tre forskellige positioner (foldet position, udfoldet position og mellemposition, hvor cyklen kan stå lige på jorden), var beskyttet af et patent, der nu er udløbet.

12 Get2Get markedsfører for sit vedkommende en cykel (herefter »Chedech-cyklen«), hvis udseende ligner Brompton-cyklen meget, og som kan foldes i de tre positioner, der er nævnt i ovenstående præmis.

13 Den 21. november 2017 har SI og Brompton anlagt sag ved tribunal de l'entreprise de Liège (retten i handels- og erhvervsretlige sager i Liège, Belgien) med påstand om, at denne ret fastslår, at Chedech-cyklerne krænker Bromptons ophavsret og SI's ideelle rettigheder, og følgelig tilpligter Get2Get at indstille sine aktiviteter, der krænker deres rettigheder, og at trække produktet tilbage fra alle salgssteder.

14 Get2Get har heroverfor gjort gældende, at Chedech-cyklens udseende bestemmes af den ønskede tekniske løsning, som er at sikre, at cyklen kan foldes i tre forskellige positioner. Under disse omstændigheder kan et sådant udseende kun være beskyttet af patentretten og ikke af ophavsretten.

15 Sagsøgerne i hovedsagen har hertil anført, at Brompton-cyklens tre positioner kan opnås ved andre former end dem, som skaberen af Brompton-cyklen gav denne cykel, hvilket indebærer, at dens form kan beskyttes i henhold til ophavsretten.

16 Tribunal de l'entreprise de Liège (retten i handels- og erhvervsretlige sager i Liège) har bemærket, at i henhold til belgisk ret er enhver frembringelse beskyttet ved ophavsretten, når den giver sig udtryk i en særlig form og er original, hvilket indebærer, at en brugsgenstand, såsom en cykel, kan være beskyttet ved en ophavsret. Selv om de former, der er bestemt ved opnåelsen af et teknisk resultat, er udelukket fra ophavsretlig beskyttelse, er der i denne henseende fortsat tvivl, når et sådant resultat kan opnås gennem andre former.

17 Denne ret har anført, at Domstolen i dom af 8. marts 2018, DOCERAM (C-395/16, EU:C:2018:172), som vedrørte designområdet, fortolkede artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 6/2002 således, at det ved bedømmelsen af, om elementerne af et produkts udseende alene er bestemt af produktets tekniske funktion, skal godtgøres, at denne funktion er den eneste faktor, der har været bestemmende for disse elementer, og det er i denne forbindelse ikke afgørende, om der foreligger alternative design.

18 Den er følgelig i tvivl om, hvorvidt der ikke bør anvendes en tilsvarende løsning på ophavsretsområdet, når udseendet for det produkt, der kræves beskyttet i denne henseende i medfør af direktiv 2001/29, er nødvendigt for at opnå en præcis teknisk virkning.

19 Under disse omstændigheder har tribunal de l'entreprise de Liège (retten i handels- og erhvervsretlige sager i Liège) besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal EU-retten og nærmere bestemt […] direktiv 2001/29[…], der i artikel 2-5 fastsætter de forskellige enerettigheder, der indrømmes [indehavere af ophavsrettigheder] […], fortolkes således, at værker, hvis form er nødvendig for at nå et teknisk resultat, ikke er omfattet af ophavsretlig beskyttelse?

2) Skal der ved vurderingen af, om en form er nødvendig for at opnå et teknisk resultat, tages hensyn til følgende kriterier:

– eksistensen af andre former, der gør det muligt at nå det samme tekniske resultat?

– formens effektivitet med hensyn til at nå det pågældende resultat?

– den hævdede designkrænkers ønske om at nå dette resultat?

– eksistensen af et ældre, nu udløbet patent på den proces, der gør det muligt at nå det ønskede tekniske resultat?«

Om de præjudicielle spørgsmål

20 Med de to spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 2-5 i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at den ophavsretlige beskyttelse, som de fastsætter, finder anvendelse på et produkt, hvis form i det mindste delvist er nødvendig for at opnå et teknisk resultat.

21 I overensstemmelse med artikel 2-5 i direktiv 2001/29 beskyttes ophavsmændene mod reproduktion, overføring til almenheden og spredning til almenheden af deres værker uden deres tilladelse.

22 Ifølge Domstolens faste praksis består begrebet »værk« af 2 elementer. Dels indebærer det en original genstand, der er ophavsmandens egen intellektuelle frembringelse, dels kræver dette begreb, at denne frembringelse udtrykkes (jf. i denne retning dom af 12.9.2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, præmis 29 og 32 og den deri nævnte retspraksis).

23 Hvad angår det første kriterium følger det af Domstolens faste praksis, at det, for at en genstand kan anses for original, er både nødvendigt og tilstrækkeligt, at denne afspejler ophavsmandens personlighed ved at give udtryk for dennes frie og kreative valg (dom af 12.9.2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).

24 I denne henseende bemærkes, at det fremgår af fast retspraksis, at når frembringelsen af en genstand er bestemt af tekniske hensyn, regler eller andre begrænsninger, der ikke har givet plads til kreativ frihed, kan denne gestand ikke anses for at have den nødvendige originalitet for at kunne udgøre et værk og som følge deraf nyde den beskyttelse, der tillægges ved ophavsretten (jf. i denne retning dom af 12.9.2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).

25 Hvad angår det andet kriterium, der er nævnt i nærværende doms præmis 22, har Domstolen præciseret, at begrebet »værk«, der er omhandlet i direktiv 2001/29, nødvendigvis indebærer, at der foreligger en genstand, som kan identificeres tilstrækkeligt præcist og objektivt (dom af 12.9.2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis).

26 Det følger heraf, at en genstand, der opfylder originalitetsbetingelsen, kan være ophavsretligt beskyttet, selv om frembringelsen af denne har været blevet bestemt af tekniske hensyn, for så vidt som denne bestemmelse ikke har forhindret ophavsmanden i at lade sin personlighed afspejle i denne genstand ved at give udtryk for frie og kreative valg.

27 I denne henseende skal det fremhæves, at originalitetskriteriet ikke kan være opfyldt af en genstands komponenter, som udelukkende kendetegnes ved deres tekniske funktion, eftersom det bl.a. følger af artikel 2 i WIPO-traktaten om ophavsret, at den ophavsretlige beskyttelse ikke udstrækker sig til idéer. Hvis idéer kunne beskyttes af ophavsretten, ville dette nemlig indebære, at der blev givet mulighed for at monopolisere idéer til skade for bl.a. den teknologiske og industrielle udvikling (jf. i denne retning dom af 2.5.2012, SAS Institute, C-406/10, EU:C:2012:259, præmis 33 og 40). Når de nævnte komponenters udtryksform er dikteret af deres tekniske funktion, er de forskellige måder, hvorpå en idé kan virkeliggøres, så begrænsede, at idéen og udtrykket er sammenfaldende (jf. i denne retning dom af 22.12.2010, Bezpečnostní softwarová asociace, C-393/09, EU:C:2010:816, præmis 48 og 49).

28 Det skal følgelig undersøges, om den i hovedsagen omhandlede foldecykel kan udgøre et værk, som nyder den beskyttelse, der er fastsat ved direktiv 2001/29, idet det bemærkes, at den forelæggende rets tvivl ikke omhandler det andet kriterium, der er anført i nærværende doms præmis 22, eftersom denne cykel synes at kunne identificeres tilstrækkeligt præcist og objektivt, men det første kriterium.

29 I det foreliggende tilfælde er det rigtigt, at den form, som den foreliggende nævnte cykel har, synes at være nødvendig for at opnå et bestemt teknisk resultat, dvs. denne cykels egnethed til at have tre positioner, hvor den ene gør det muligt at stå lige på jorden.

30 Det tilkommer imidlertid den forelæggende ret at undersøge, om denne cykel til trods for denne omstændighed udgør et originalt værk, der følger af en intellektuel frembringelse.

31 I denne henseende bemærkes, således som det blev anført i nærværende doms præmis 24, 26 og 27, at dette ikke kan være tilfældet, når frembringelsen af en genstand er blevet bestemt af tekniske hensyn, regler eller andre begrænsninger, der ikke har givet plads til udøvelsen af en kreativ frihed, eller en plads, der er så begrænset, at idéen og udtrykket er sammenfaldende.

32 Selv om der stadig er en valgmulighed med hensyn til en genstands form, kan det ikke konkluderes, at denne nødvendigvis er omfattet af begrebet »værk« som omhandlet i direktiv 2001/29. For at fastlægge, om dette faktisk er tilfældet, påhviler det den forelæggende ret at efterprøve, om de betingelser, der er fastsat i nærværende doms præmis 22-27, er opfyldt.

33 I det tilfælde, hvor produktets form udelukkende er dikteret af dets tekniske funktion, kan det nævnte produkt ikke være omfattet af den ophavsretlige beskyttelse.

34 For at fastslå, om det pågældende produkt er omfattet af den ophavsretlige beskyttelse, tilkommer det derfor den forelæggende ret at afgøre, om dets ophavsmand ved dette valg af produktets form på original måde har udtrykt sin kreative evne ved at foretage frie og kreative valg og har udformet produktet således, at det afspejler hans personlighed.

35 I denne sammenhæng og eftersom det alene er det pågældende produkts originalitet, der skal vurderes, er eksistensen af andre mulige former, der gør det muligt at føre til det samme tekniske resultat, hvis den gør det muligt at konstatere eksistensen af en valgmulighed, ikke afgørende ved vurderingen af de faktorer, der har styret det valg, som skaberen har foretaget. På samme måde er den hævdede krænkers ønske irrelevant inden for rammerne af en sådan vurdering.

36 Hvad angår eksistensen af et tidligere patent, der nu er udløbet, i tvisten i hovedsagen, og formens effektivitet med henblik på at føre til det samme tekniske resultat, skal der kun tages hensyn hertil, for så vidt som disse kriterier gør det muligt at afsløre overvejelser, der er blevet taget i betragtning ved valget af formen af det pågældende produkt.

37 Under alle omstændigheder skal det fremhæves, at det, for at vurdere, om den i hovedsagen omhandlede foldecykel er en original frembringelse og således er ophavsretligt beskyttet, tilkommer den forelæggende ret at tage hensyn til alle de relevante elementer i det foreliggende tilfælde, således som de forelå ved udformningen af denne genstand, uafhængigt af faktorer, der er eksterne og ligger senere end skabelsen af produktet.

38 De præjudicielle spørgsmål skal følgelig besvares med, at artikel 2-5 i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at den ophavsretlige beskyttelse, som de fastsætter, finder anvendelse på et produkt, hvis form i det mindste delvist er nødvendig for at opnå et teknisk resultat, når dette produkt udgør et originalt værk, der er resultatet af en intellektuel frembringelse, idet dets ophavsmand gennem denne form på original måde udtrykker sin kreative evne ved at foretage frie og kreative valg, således at den nævnte form afspejler dennes personlighed, hvilket det tilkommer den nationale ret at efterprøve under hensyntagen til alle de relevante elementer i tvisten i hovedsagen.

Sagsomkostninger

39 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

Artikel 2-5 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2011 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet skal fortolkes således, at den ophavsretlige beskyttelse, som de fastsætter, finder anvendelse på et produkt, hvis form i det mindste delvist er nødvendig for at opnå et teknisk resultat, når dette produkt udgør et originalt værk, der er resultatet af en intellektuel frembringelse, idet dets ophavsmand gennem denne form på original måde udtrykker sin kreative evne ved at foretage frie og kreative valg, således at den nævnte form afspejler dennes personlighed, hvilket det tilkommer den nationale ret at efterprøve under hensyntagen til alle de relevante elementer i tvisten i hovedsagen.

Underskrifter